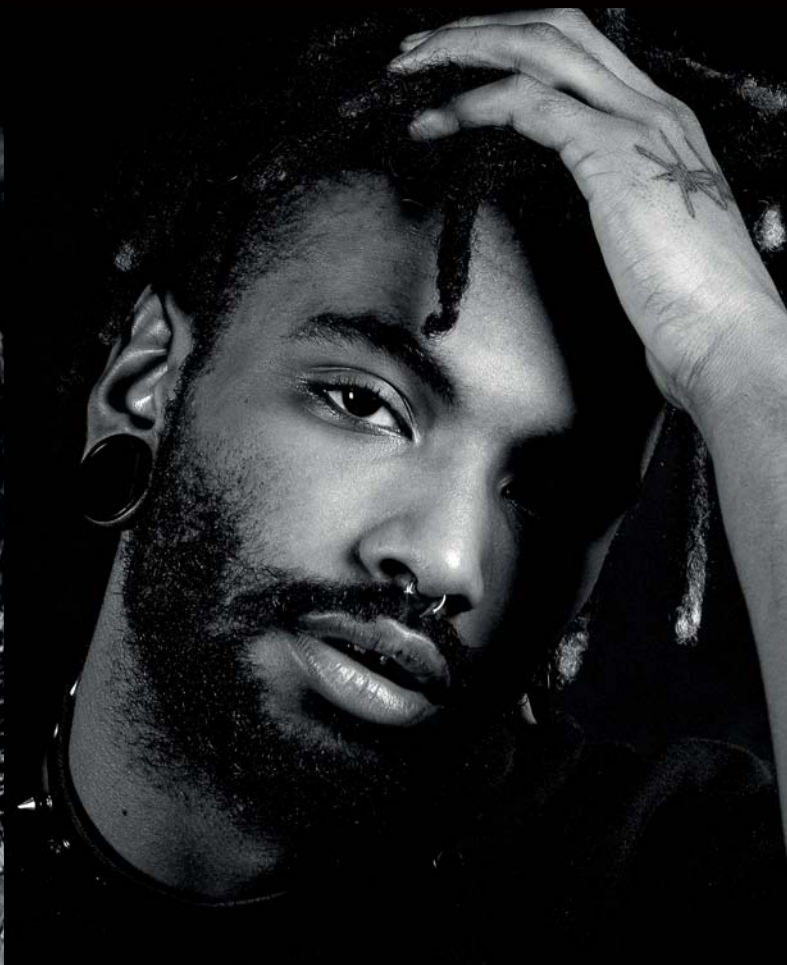

SERRA

D'OR

721

GENER 2020 • 6,10 €

BENVINGUTS ANYS VINT!

Entrevista a Joan-Lluís Lluís
Anna Ballbona

2020: efemèrides, aniversaris
i commemoracions

Joan Josep Isern

«Let's take back control:

Quo vadis Europa?»

Xavier Domènech

Victor Papanek. El
dissenyador del món real

David H. Falagán

«Arxipèlag Gulag»: mirades
enfrent del límit

Fèlix Edo Tena

En el centenari de Boris Vian

Miquel Pujadó

Agrupación Señor Serrano,
radical lliure del nostre teatre

Enric Ciurans

El riure de la «showwoman»

Margot Mur

Panorames de literatura

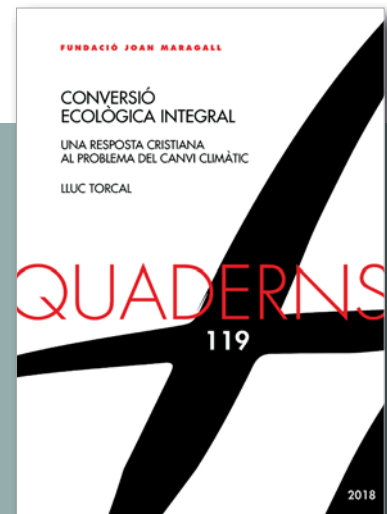
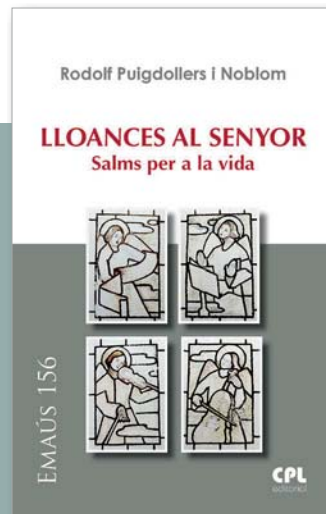
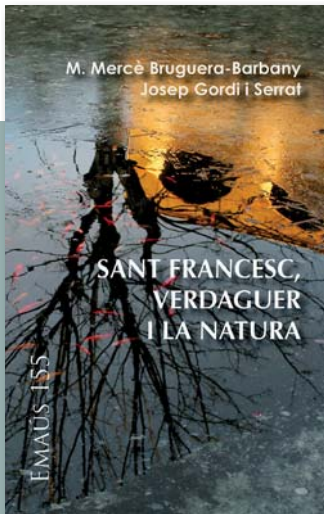
religiosa i de poesia

F. Torralba i M.-Ll. Muntané

Panorama de literatura religiosa

per Francesc Torralba

Espiritualitat i naturalesa

Dins de la col·lecció «Emaús» del Centre de Pastoral Litúrgica s'ha publicat el llibre de Maria-Mercè Bruguera Barbany i Josep Gordi i Serrat titulat *Sant Francesc, Verdaguer i la natura*. Com diu el prologuista, Roger Canadell, aquest llibre no tan sols es proposa presentar sant Francesc d'Assís i Jacint Verdaguer, sinó que «ens convida a reconèixer la importància i la centralitat de la natura en les seves vides i en la seva experiència mística» (pàg. 9).

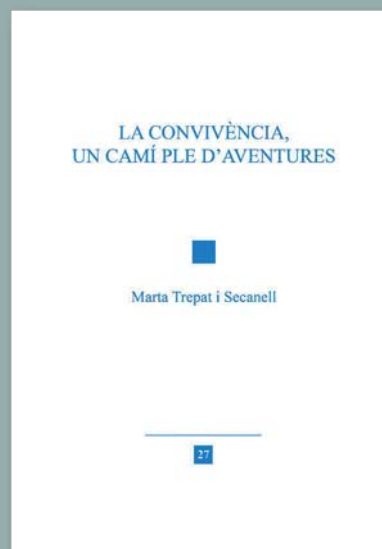
Els dos autors exploren la relació que estableixen Francesc d'Assís i Jacint Verdaguer amb la naturalesa, entesa com a creació de Déu, com a àmbit de fraternitat de tots els éssers. Escriuen: «Tant sant Francesc com Verdaguer establiren vincles fraternals i comunicatius amb la resta dels éssers vius i també amb la celestial. Per a sant Francesc totes les criatures provenen de l'amor de Déu i, per tant, s'adreça en tot moment a qualsevol de les criatures terrestres o

celestials amb el nom de «germans i germanes»» (pàg. 112). Ambdós van entrellucar Déu a través de les seves criatures i la bellesa de la natura els va comprendre profundament. Van ser grans amants del paisatge muntanyenc. En gaudiren estèticament i caminaren llargues jornades, seguint senders, creuant colls i aturant-se a admirar les immensitats de la creació.

També dins de la col·lecció «Emaús» cal destacar la publicació de *Lloances al Senyor. Salms per la vida*, de Rodolf Puigdollers i Noblom. En aquest petit volum, l'autor ens presenta el text de cent cinquanta salms, abreujats i adaptats a un llenguatge adequat per al lector d'avui. El llibre està precedit per una introducció que permet al lector endinsar-se en el text i en el context bíblic i dona les claus hermenèutiques del seu llenguatge poètic i sapiencial. Escriu l'autor: «L'únic desig d'aquesta publicació és ajudar a introduir en la pregària amb els salms i facilitar tot aquest material

de pregària per a una utilització senzilla en la vida diària de les persones, els grups i les comunitats cristianes» (pàg. 29).

Lluç Torcal, monjo de Poblet, físic, filòsof i teòleg, ha publicat *Conversió ecològica integral. Una resposta cristiana al problema climàtic*, dins de la col·lecció «Quaderns» que editen la Fundació Joan Maragall i l'editorial Claret. Aquest monogràfic recull la conferència inaugural que Torcal va impartir el curs 2018-2019 de la citada fundació. Partint de l'encíclica *Laudato si* del papa Francesc, l'autor explora el concepte de conversió ecològica i les seves conseqüències en la vida pràctica. S'endinsa en la necessitat i la urgència d'aquesta conversió i en el camí per fer-la efectiva en el conjunt de la societat. Sense sucumbir a un alarmisme de tipus apocalíptic, l'autor addueix raons objectives que palesen la necessitat d'aquesta conversió ecològica com a manera d'afrontar el canvi climàtic a què estem exposats.

Escriu Torcal: «El clam de la terra ens fa reconèixer una realitat que requereix urgentment una conversió. Conversió és el que demana Jesús de Natzaret des dels inicis de la seva predicació, amb la seva paraula cor-prenedora» (pàg. 15).

És un text que ofereix un diagnòstic cru de la situació que estem vivint, però que, a la vegada, projecta una esperança en el futur i en la transformació de les actituds humanes. Conclou Lluç Torcal: «L'esperança de la humanitat rau en la seva capacitat de convertir-se i deixar-se educar per engendrar una mirada nova envers la casa comuna on habitem que creï una espiritualitat nova, trinitària, forjadora de goig i de pau, que gestioni els recursos tot contemplant-los» (pàg. 26).

Cristianisme i cultura

La Fundació Joan Maragall i Viena Edicions han publicat l'assaig de Ferran Sáez Mateu *El cos de l'esperit* sobre la culturització de l'herència cristiana, que porta un epíleg d'Ignasi Boada. El llibre en qüestió és una síntesi ben articulada del que Ferran Sáez va presentar a l'Aula Joan Maragall XVII. En aquest assaig, l'autor reflexiona sobre els

fruits culturals de valor reconegut que han nascut a redós de la tradició cristiana, des de la música de Bach fins a la Sagrada Família. Cada capítol està encapçalat per un element físic del cos (des de l'alè fins al cor) que li permet reflexionar sobre un aspecte de la culturització de l'herència cristiana rebuda.

L'autor, que domina amb gràcia i saviesa l'art de l'assaig, presenta les diverses expressions culturals del cristianisme des de la seva articulació grecollatina fins a les més altes manifestacions contemporànies. Tracta d'escatir allò que uneix aquestes expressions tan llunyanes en el temps i en la forma, però que han estat nodrides per una mateixa Paraula. Es pregunta: Què tenen en comú la *Passió segons sant Mateu* de Bach, les epístoles de Pau de Tars, el *Crist* de Velázquez o les *Confessions* d'Agustí d'Hipona? I s'adona que totes aquestes manifestacions culturals tenen el mateix epicentre teològic.

Ferran Sáez defineix el seu llibre en aquests termes: «El llibre que el lector té a les mans és un assaig filosò-

fic, no un tractat de teologia, ni una obra sobre història del cristianisme, ni tampoc un *paper* acadèmic sobre sociologia de la religió» (pàg. 16). En efecte, és un assaig en el sentit més propi del terme. Dona la mà al lector i el fa passejar per les obres cimeres de la civilització occidental tot mostrant-ne l'arrel genuïnament cristiana. Sense complexos, sense autocensures, sense sucumbir al que és políticament correcte, Ferran Sáez ens presenta les diferents articulacions històriques de la culturització del cristianisme que defineix en aquests termes: «La culturització del cristianisme és la possibilitat de transformar un llegat religiós en una manifestació cultural del prestigi que, sense estar escindida o desvinculada del seu origen, resulta autònoma com a manifestació cultural» (pàg. 22).

El text té un caràcter històric, en la mesura que fa una presentació del que ha generat el cristianisme dins el marc de la cultura, però, a la vegada, és una invitació a no perdre el fil de la història i continuar creant cultura de prestigi. Un desafiament, aquest, de primer ordre. Com diu Ignasi Boada a l'epíleg: «Ferran Sáez ofereix en aquest llibre una línia explicativa

Societat plural i Religions

Antoni Matabosch i Soler

PANORAMA DE LITERATURA RELIGIOSA

d'enorme interès: una condició de possibilitat per a la transmissió del llegat espiritual és la culturització d'aquest llegat. Dit de manera més concreta: la condició de possibilitat de la transmissió del cristianisme és la manifestació del missatge cristià a través d'obres culturals de qualitat» (pàg. 176).

Una menció especial en aquest panorama de la literatura religiosa l'ocupa la monografia publicada per Cossetània Edicions titulada *La teologia cristiana a la modernitat. De l'albada del segle XVI al llindar de la Il·lustració*, de Josep-Ignasi Saranyana. L'autor hi estudia teològicament el període que va des de les guerres civils europees fins a l'esclat del liberalisme. A través del llibre, el conegut historiador, teòleg i filòsof explora les línies de continuïtat en el desenvolupament del pensament teològic i filosòfic des de les acaballes del segle XV fins a la plenitud del jansenisme polític i religiós. No es tracta d'un volum excessivament gruixut (188 pàgines), la qual cosa permet al lector culte, però no iniciat en aquesta temàtica, fer-se una visió panoràmica de la riquesa i la complexitat dels debats teològics i filosòfics que tenen lloc durant aquest període

de la història occidental. Amb un gran didactisme i amb proporcionalitat, el professor Josep-Ignasi Saranyana fa una presentació de les qüestions clau i de les aportacions decisives dels grans pensadors.

Escriu l'autor: «El que he descobert i vull transmetre als meus lectors és que al llarg dels segles el cristianisme no ha patit mai, des del punt de vista doctrinal, una brusca i sobtada ruptura. Les coses s'han covat des de lluny, de mica en mica. Detalls mínims han provocat petites esberles doctrinals, cada cop més profundes, que a la fi han menat cap a trencaments o abrupcions» (pàg. 9). La imatge que empra Josep-Ignasi Saranyana per explicar aquesta evolució és la del riu que sempre flueix, però que agafa formes diferents al llarg del seu curs.

Subratllo, especialment, el tractament que fa de les figures més representatives de la Reforma protestant, tant per la seva objectivitat com per la voluntat de comprendre abans de jutjar. L'autor, que, com s'ha dit, també és filòsof, ens regala algunes visions de la seva pròpia manera

de concebre la història de les idees teològiques. Contra la visió circular, opta per una comprensió progressiva que s'atansa cap a una veritat que sempre transcendeix la ment humana, però que representa el terme d'arribada de tota l'especulació sedimentada al llarg dels segles.

Escriu Josep-Ignasi Saranyana: «Aquesta monografia acaba en punta. Els relats històrics no poden acabar d'altra manera, perquè la història continua i no s'atura. Això no vol pas dir que la història sigui eterna i cíclica, com ho expressaven (i creien) els grecs, amb els mites de Sísif i la seva pedra i de Prometeu i el seu fetge... La fe cristiana ens assabenta que la història tindrà un final, imposat des de fora. Això, però, encara pot tardar molt, moltíssim. Sempre sempre a mig camí, doncs, com asseverava Dant» (pàg. 11). I també ho subratllava Martin Heidegger (1889-1976) inspirant-se en el poeta Friedrich Hölderlin: «*Wir sind immer in Weg.*»

Marta Trepat i Secanell ha publicat *La convivència. Un camí ple d'aventures* dins el marc de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida. La publicació, de vint-i-nou pàgines, recull la seva conferència

inaugural del curs 2018-2019 en aquesta institució lleidatana. Es tracta d'un text clar, pedagògic i molt ben escrit en què planteja la tasca de la convivència com una exigència imprescindible en la nostra societat. Defugint tòpics i estereotips, l'autora ens mostra el camí de la convivència a partir de l'humanisme cristià, però parant esment en les principals fites de la psicologia contemporània. Té un interès especial l'apartat dedicat al perdó. Diu l'autora: «Perdonar significa optar per la vida. Perdonar és un acte de valentia de la persona conscient que es vol desfer de la fascinació del mal» (pàg. 16). Com diu ella mateixa, el perdó és indispensable per a recosir les relacions trencades i fer emergir de nou la convivència dins el marc de la ciutat.

Aquest any, el doctor Antoni Matabosch ha publicat el seu discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia Europea de Doctors amb el títol *Societat plural i religions*, que inclou també la resposta del doctor David Jou, acadèmic de número d'aquesta acadèmia. En aquesta obra, el professor Matabosch explora una temàtica que ha estudiat al llarg de tota la seva vida acadèmica com a professor de la Facultat de Teologia de Catalunya.

Es tracta d'una obra de síntesi, exhaustiva i molt documentada, en la qual es presenta l'estat de la qüestió del diàleg interreligiós i els diferents models d'encaix de les religions en la societat. Especialment rellevant és el capítol dedicat a les relacions interreligioses i les formes de diàleg (cap. 4), en què explora cinc tipus de diàleg: el de la vida quotidiana, el de la col·laboració, l'intercultural, el de l'experiència religiosa i l'interreligiós teològic o doctrinal. En l'apartat primer d'aquest capítol, el professor Antoni Matabosch analitza les característiques o nivells de relació entre confessions i/o religions. L'obra mereix ser llegida amb deteniment perquè obre finestres i presenta intuïcions amarades de sentit comú i d'experiència real del diàleg interreligiós.

En la conclusió, afirma que la trobada entre religions és avui inevitable, fonamental, urgent, inquietant i purificadora (pàgs. 185-186). No podem estar més d'acord amb aquests adjectius.

Espiritualitats laiques

Dins d'aquest àmbit temàtic, fem esment del darrer llibre de Joan-Carles Mèlich, filòsof, assagista i profes-

sor de la Universitat Autònoma de Barcelona, que ha publicat un petit volum titulat *La religió de l'ateu* a l'editorial Fragmenta. El llibre recull una conferència que el filòsof de la finitud va desenvolupar a Bogotà uns anys enrere. L'autor situa la seva reflexió filosòfica en un context cultural caracteritzat per la mort de Déu, seguint la coneguda expressió de Friedrich Nietzsche i de pensament postmetafísic, per emprar la coneguda definició de Jürgen Habermas.

En aquest context reivindica una religió sense Déu, el que hom podria anomenar una espiritualitat laica, una altra forma de viure, de fer front a les preguntes fonamentals de la vida, als interrogants sobre el sentit de l'existència més enllà de la desfeta dels grans relats, emprant l'expressió del darrer apòstol de la postmodernitat, Jean-François Lyotard. Proposa una religió de la finitud, de la carícia, de la fraternitat horitzontal, de la comunitat càlida, de l'acompanyament mutu en els trencaments de la vida que té com a centre de gravetat l'experiència ètica que defineix, seguint Emmanuel Levinas, com la resposta a la crida de l'altre («l'*appel de l'autre*»), especialment quan l'altre pateix.

EL CEL A LA TERRA REFLEXIONS D'UN CAPELLÀ DE BARRI

JOAQUIM IGLESIAS ARANDA

Les pàgines d'aquest llibre ens submergeixen en la vida d'una parròquia. L'autor reflexiona sobre els reptes de la comunitat: vèncer la rutina i l'avorriment, passar d'una fe ritual a una fe viva i compromesa, i trobar un lloc en la societat postmoderna d'avui.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 - pamsa@pamsa.cat - www.pamsa.cat